

Literatur — IRODALOM — Litterature.

Dr. Albert Kiekebusch: *Das Königsgrab von Seddin*. Verlegt bei Benno Filser, Augsburg, 1928. 45 lap, 13 szövegekőzi ábrával és 23 táblával. A *Hans Reinert* kiadásában megjelenő *Führer zur Urgeschichte* 1. kötete.

Hans Reinert kiadásában megjelenő ősrégészeti kalauzból már hat kötet forog közkezen s öt új van munkában, amiket mások fognak követni. Roppant ügyes és egészséges vállalkozás, mert 2—3 márkáért világosan megírt, tanulságos dolgokat ad az érdeklődők kezébe.

Kiekebuschnak most említett munkája a Seddin mellett (Mark Brandenburg) ősidők óta ismert ú. n. királyhalomban feltárt sírkamra ásatásának történetével s a belőle felszínre került késő bronzkori emlékekkel ismert meg. A monda 3000 éven keresztül tartotta fenn az emlékét annak, hogy e sírban királyi személy nyugszik, hármas, réz-, ezüst- és aranykoporsóban. Kincskeresők is turkáltak a tetején, de szerencsére csak 1899-ben akadtak a bejáratára, kevés holmit ki is szedtek belőle, de az idejében értesített berlini Märkisches Múzeum kiküldöttei hamar a helyszínén termettek s megkezdték a rendszeres ásatásokat. Ezek eredménye: a sírhalom természetes emelkedésen épült, fölemeléséhez felhasználtak kb. 30.000 m³ földet és erraticus követ, 150 ember egy álló évig dolgozhatott

rajta. Kökoszorú veszi körül. Maga a kamra kilencoldalú, hamis boltozatú. Falait homokkal kevert agyag borítja, fenn vörös és fehér sávok festés nyomait lehetett rajta megállapítani. Magassága 1·6 m., szélessége kb. 2 m.

Legfontosabb lelete egy 46·5 cm. magas, fedővel ellátott agyagurna, melybe bele szorítva egy fedeles bronzurna. Ennek fenekén egy kb. 30—40 éves férfi égett csontvázmaradványait konstatálták s közöttük nyestujjakat is. E csontokra helyezve feküdt egy füles bronzcsésze, fülében bronzkarperccel, egy bronzkés és egy ugyancsak bronzból öntött tokos füles véső.

Lettek még két agyagurnát, melyek mindenikében égett emberi csontok pihentek, az egyikben egy kb. 20—30 éves asszonyé, a másikban egy valamivel fiatalabb nőé.

Egyéb leletek: bronzkard a földbe szúrva, hegyével felfelé állott, egy nagy és 3 kisebb agyagedény, bronzlancetta, keskeny tokos véső bronzból, bronzkés, bronzpincetta, bronzfésű, 2 bronzgomb, egy a köpeny összefoghatására szolgáló bronztag, egy horgas bronztag, egy tömörebb nyakperccel s egy másik, amit egyszerű bronzhuzalból hajlítottak, de erre kis bronzspirálisok és gyöngyök voltak húzva, — aztán 9 kisebb bronzkarika, melyek közül kettő spirálisan csavart, — végül két vastű.

A leletek kora a *Montelius*-féle felosztás

v. periódusa, tehát a Kr. e. 1000—800 közti időre tehető.

Kiekebusch egyszerűen, világosan adja elő mondani valóit, úgy ahogyan az igazság nyelve szokott lenni. Foglalkozik a sírhalomhoz fűződő mondákkal is s iskola-példáját adja, hogy másutt is hozzáfogjanak az időnkint felszínre kerülő fontosabb leletek hasonló mederben tartott közlésére, miáltal azok szélesebb körben lesznek hozzáférhetők és termékenyítő hatásúak.

Kolozsvár. Dr. Roska Márton.

Dr. Hans Reinert: *Die Wasserburg Buchau*. Eine befestigte Inselsiedlung aus der Zeit 1100—800 v. Chr. Verlegt bei Benno Filser, Augsburg, 1928. 69 lap + XXII. tábla.

Ez az előzetes beszámoló a szerző szerkesztésében s az augsburgi *B. Filser* kiadásában megjelenő *Führer zur Urgeschichte* 6. kötete gyanánt kerül az érdeklődők kezébe.

Szerzőt az erdélyi szász Beszterce adta a német tudományosságának, melynek egyik legszebb ígérete.

A thüringiai Buchau mellett levő Federseemoor pereméről egész sor lelőhelyet ismer az ősrégészeti tudomány (Dullenried, Riedschachen, Tallbried stb.), fontosság tekintetében azonban valamennyi fölé emelkedik a szóban forgó szigetvár, mert ennek felásatása a stratigrafiai elvek oly szigorú betartásával történt, hogy hasonló, a legapróbb részletekre is kiterjedő gondosságot csak a tószegi Laposhalom, a perjámosi Sánchalom és a pécska—szemlaki határban levő Nagysánc feltárásánál tapasztaltunk. *Reinert* helyzetét megkönnyítette, hogy egy csomó szakember (geológus, botanikus, stb.) teljes lélekkel csatlakozott a munkához s mindenki legjobb tudását vitte bele ebbe a közmunkába, melynek eredményein biztosan építhet a szakember. Mert ennek a szigetvárnak háromnegyed részben való fel-

tárása *köz munkával* történt: Buchau polgársága becsületbeli ügyé avatta, mindenki iparkodott kivenni a részét belőle tehetsége szerint. Olyan példa, amely nemcsak vonz és fölemel, hanem emeli a munka erkölcsi értékét is. Minden dicséretünk a derék buchauer polgároknak és minden elismerésünk a fiatal tudósoknak, akik egész lélekkel, szeretettel oldotta meg nehéz feladatát.

A külső és belső palisadokkal hatalmasan megerősített, védő pódiumokkal és járatokkal ellátott, kapukkal áttört, hidakkal is megközelíthetővé tett szigetvár életében két periódus állapítható meg. A régebbi Kr. e. 1100 táján kezdődik, állattenyésztők, vadászok, gyűjtögetők lakják, kiknek egyosztatú házaik vannak s akik földművelést még nem folytattak, — az újabb periódus Kr. e. 900 táján kezdődik s kb. 100 esztendeig tart, ennek képviselői már földműveléssel is foglalkoznak, udvaros, több osztatú házakban laknak, melyekhez istállók, csűrök, kamrák is csatlakoznak s valamennyi U-alakban sorakozik a központi fekvésű udvar körül. Kiválik közülük a főnök lakása a maga nagyobb, kényelmesebb voltával. Valamennyi az ovális alakú, központi fekvésű piactér körül rendeződik el. Az épületek váza fa, a falak vagy fonottak, vagy boronából emelték azokat.

Az eltört, eldobott, elhullott leleteken kívül elrejtett holmikra is akadt *Reinert*. Így egy esetben hat edényt egymásba helyezve, egy másik esetben pedig hat karperecből, egy lándsacsúcsból és egy szárnyas baltából álló bronzkincsre akadt.

Valamennyi a délnémet bronzkor urnatemetős periódusából származik.

Az iszapban tölgy-, bükk- és jávorlevelek lenyomatát konstataulta az iszaptól nyert himporból pedig meg lehetett állapítani, hogy hogyan változott a környék növényzete s hogy a sziget 2200—1800 táján Kr. e. keletkezett, tehát az itteni neolithikus periódus végén jött létre, de még nem volt